

Lapsi- ja perhevaikutusten arviointi

62/00.01.02/2022

Sivistyslautakunta 15.02.2022 § 17

Valmistelija: sivistystoimen esimies

Lapsivaikutusten arviointi on osa kunnallisen päätöksenteon ennakoarviointia, jolla tarkoitetaan erilaisten päätösten ja toimenpiteiden yhteydessä tehtävää lapsiin kohdistuvien vaikutusten ennakoimista ja seurantaan. Lapsivaikutusten arviointia voi käyttää kuntien palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen sekä lapsiväestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Lapsivaikutusten arviointia voidaan tehdä ennakoarviointina ennen päätöksen tekemistä, prosessi-arviointina päätöksen toimeenpanon yhteydessä tai seuranta-arviointina päätöksen vaikutusten jälkikäteisarviointina.

Lapsivaikutusten arviointi mahdollistaa lasten etujen ensisijaisuuden huomioon ottamisen lapsiin vaikuttavissa päätöksissä. Lapsivaikutusten arvioinnilla voidaan tuoda näkyväksi erilaisessa olevien lasten ja nuorten tarpeet ja edut. Arvioinnissa on erityistä huomioita kiinnitettävä haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiryhmiin, esimerkiksi vammaisiin lapsiin, vähemmistöryhmiin kuuluviin lapsiin, pienituloisissa perheissä eläviin lapsiin ja kodin ulkopuolelle sijoitettuihin lapsiin.

Lapsivaikutusten arviointi on väline lasten etujen selvittämiseen. Lapsen edun käsitteen sisältö pitää määrittää tapauskohtaisesti kyseessä olevien lasten tilanteen mukaisesti, jolloin otetaan huomioon lasten tilanne, olosuhteet ja tarpeet. Lapsen edun käsitteellä on tarkoitus varmistaa lapsen oikeuksien sopimuksessa turvattujen oikeuksien toteutuminen ja lapsen kokonaisvaltainen kehitys. Valmistelussa on arvioitava päätösvaihtoehtojen (myönteisiä, neutraaleja ja kielteisiä) vaikutuksia lapsiin.

Lapsella on oikeus tulla kuulluksi häntä koskevissa lapsen päätöksissä. Lasten näkemyksiä tulee kuulla ja ne tulee ottaa huomioon myös arvioidessa lapsen etua. Lapsivaikutusten arvioinnissa lapsia ja nuoria voidaan kuulla eri rooleissa, kuten kunnan tai maakunnan asukkaana, kasvu- ja kehitysympäristön jäsenenä, päiväkodin lapsena tai koulun oppilaana, palveluiden käyttäjänä tai asiakkaana ja sote-palveluiden tai vapaa-ajan palveluiden käyttäjänä.

Eryteisesti varhaiskasvatuksessa ja koulutoimessa lapsen edun ensisijaisuus ja lapsivaikutusten arviointi sisältyvät lakisääteisesti toiminnan järjestämiseen ja päätöksentekoon. Lapsivaikutusten arviointi tulee kuitenkin ulottaa koskemaan päätöksentekoa laajemmin. Arvioinnin tueksi on laadittu runsaasti materiaalia eri tahoilla.

Päätösesitys

Sivistystoimen esimies:

Sivistyslautakunta päättää ottaa käyttöön lapsiarvioinnin tueksi laaditun kuntakohtaisen toimintamallin. Sivistyslautakunta päättää esittää kunnan-

hallitukselle, kunnanvaltuustolle ja muille lautakunnille, että ne huomioisivat lapsivaikutusten arvioinnin omassa päätöksenteossään.

Päätös

Sivistyslautakunta:
Sivistyslautakunta yksimielisesti hyväksyi päätösesityksen.

Sivistyslautakunta 15.02.2022 § 17

Valmistelija: sivistystoimen esimies

Lapsivaikutusten arviointi on osa kunnallisen päätöksenteon ennakoarviointia, jolla tarkoitetaan erilaisten päätösten ja toimenpiteiden yhteydessä tehtävää lapsiin kohdistuvien vaikutusten ennakoarviointia ja seuranta. Lapsivaikutusten arviointia voi käyttää kuntien palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen sekä lapsiväestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Lapsivaikutusten arviointia voidaan tehdä ennakoarviointina ennen päätöksen tekemistä, prosessiarviointina päätöksen toimeenpanon yhteydessä tai seuranta-arviointina päätöksen vaikutusten jälkikäteisarviointina.

Lapsivaikutusten arviointi mahdollistaa lasten etujen ensisijaisuuden huomioon ottamisen lapsiin vaikuttavissa päätöksissä. Lapsivaikutusten arvioinnilla voidaan tuoda näkyväksi erilaisessa olevien lasten ja nuorten tarpeet ja edut. Arvioinnissa on erityistä huomioita kiinnitettävä haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiryhmiin, esimerkiksi vammaisiin lapsiin, vähemmistöryhmiin kuuluviin lapsiin, pienituloisissa perheissä eläviin lapsiin ja kodin ulkopuolelle sijoitettuihin lapsiin

Lapsivaikutusten arviointi on väline lasten etujen selvittämiseen. Lapsen edun käsitteen sisältö pitää määrittää tapauskohtaisesti kyseessä olevien lasten tilanteen mukaisesti, jolloin otetaan huomioon lasten tilanne, olosuhteet ja tarpeet. Lapsen edun käsitteellä on tarkoitus varmistaa lapsen oikeuksien sopimuksessa turvattujen oikeuksien toteutuminen ja lapsen kokonaisvaltainen kehitys. Valmistelussa on arvioitava päätösvaihtoehtojen (myönteisiä, neutraaleja ja kielteisiä) vaikutuksia lapsiin.

Lapsella on oikeus tulla kuulluksi häntä koskevissa lapsen päätöksissä. Lasten näkemyksiä tulee kuulla ja ne tulee ottaa huomioon myös arvioidessa lapsen etua. Lapsivaikutusten arvioinnissa lapsia ja nuoria voidaan kuulla eri rooleissa, kuten kunnan tai maakunnan asukkaana, kasvu- ja kehitysympäristön jäsenenä, päiväkodin lapsena tai koulun oppilaana, palveluiden käyttäjänä tai asiakkaana ja sote-palveluiden tai vapaa-ajan palveluiden käyttäjänä.

Erityisesti varhaiskasvatuksessa ja koulutoimessa lapsen edun ensisijaisuus ja lapsivaikutusten arviointi sisältyvät lakisääteisesti toiminnan järjestämiseen ja päätöksentekoon. Lapsivaikutusten arviointi tulee kuitenkin ulottaa koskemaan päätöksentekoa laajemmin. Arvioinnin tueksi on laadittu runsaasti materiaalia eri tahoilla.

Päätösesitys

Sivistystoimen esimies:
Sivistyslautakunta päättää ottaa käyttöön lapsiarvioinnin tueksi laaditun kuntakohtaisen toimintamallin. Sivistyslautakunta päättää esittää kunnanhallitukselle, kunnanvaltuustolle ja muille lautakunnille, että ne huomioisivat

lapsivaikutusten arvioinnin omassa päätöksenteossään.

Päätös

Sivistyslautakunta:
Sivistyslautakunta yksimielisesti hyväksyi päätösesityksen.

Kunnanhallitus

Valmistelija: kunnansihteeri

Talous- ja hallintoyksikössä suunnitellaan parhaillaan Kuntaliiton suosituksen Vaikutusten ennakoarviointi kunnallisessa päätöksenteossa käyttöönottoa Sonkajärven kunnassa. Kunta voi ottaa EVA-mallin käyttöön sellaisenaan tai sovelletusti. Kuntaliiton EVA-malli mahdollistaa laajasti eri näkökulmien huomioon ottamisen yhdessä arviointiasiakirjassa. EVA-mallin filosofiana on, että kuntalaisvaikutuksia, ympäristövaikutuksia, organisaatio- ja henkilöstövaikutuksia ja taloudellisia vaikutuksia tulisi tarkastella samanaikaisesti. Vaikutukset voivat ketjuuntua ja verkottua, sillä vaikutukset muodostuvat monen vaikutustyyppin yhteistuloksena.

Edellä mainitusta syystä lapsivaikutusten arviointia ei kannata valmistelussa erottaa muista vaikutuksista vaan tarkastella lapsivaikutuksia suhteessa muihin ennakoituihin vaikutuksiin. Kuntaliiton EVA-mallin käyttöönotto ei rajoita sitä, kuinka tarkasti yksittäistä vaikutusta arvioidaan ja painotetaan osana sitä. Siten sivistyslautakunnan käyttöönottama lapsivaikutuksiin erikoistunut arviointiprosessi ei ole millään tavalla ristiriidassa tai kilpailussa EVA-mallin kanssa. Lapsivaikutusten arvioinnin tulokset voivat muodostaa osan vaikutusten ennakoarvioinnin lopputuloksesta. Samoin esimerkiksi kaavoitukseen liittyvässä valmistelussa on luonnollista painottaa ympäristövaikutusten arviointia, joka sekin sisältyy EVA-mallin avulla tarkasteltavien näkökulmien listalle.

Päätösesitys

Kunnanjohtaja:
Kunnanhallitus päättää, että lapsivaikutusten arviointia toteutetaan kunnanhallituksen ja valtuuston päätösten valmistelussa osana vaikutusten ennakoarvioinnin työvaihetta, kun työvaihetta koskeva malli otetaan käyttöön. Kunnanhallitus suosittelee samaa kaikille lautakunnille.

Päätös

Kunnanhallitus:
Kunnanhallitus yksimielisesti hyväksyi päätösesityksen.
